

10. Щур Р.І., Плещ І.І., Мацьків В.В. Напрями вдосконалення здійснення фінансового контролю за діяльністю територіальних громад. *Фінансові інструменти сталого розвитку економіки: матеріали III міжнародної науково-практичної конференції* (14 квітня 2021 р.). Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2021. С.76-79.

References

1. Zavystovska, G.I. Government financial control in Ukraine: priority areas of development and efficiency: author's ref. dis. Kyiv, Kyiv. nat. econ. Univ. V. Hetman, 2019.
2. Chernikov, D., and M. Kuzio. *State external audit in the context of European integration*. Kyiv, NGO "Laboratory of Legislative Initiatives", 2015. Parliament, parliament.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/10.pdf. Accessed 13.04.2022.
3. Stefanyuk, I.B. "Foreign experience! There is something to learn, there is something to borrow (the organization of government financial control in France)". DKRS, www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/34205. Accessed 09.04.2022.
4. Myrhorodska, L.O. *Financial systems of foreign countries: textbook*. Kyiv, Center for Educational Literature, 2008.
5. Shchur, R.I. "Organizational principles of financial control over the activities of united territorial communities in Ukraine." *Collection of scientific works of the University of SFS of Ukraine: electronic scientific publication*, no.1, 2019, pp. 295-307.
6. *Local self-government: world and Ukrainian experience*, ed. A. Tkachuk, 2nd ed. Kyiv, Zapovit, 1998.
7. Shchur, R.I. *Finances of united territorial communities in the conditions of decentralization in Ukraine*. Ternopil, Osavtsa Yu.V., 2019.
8. *Decentralization: Experiments and Reforms*, ed. Tamasha M. Horvata. OSI / LGI, 2000.
9. Melnik, V.M., and R.I. Shchur. "Features of financial control over the activities of united territorial communities in the conditions of decentralization." *Development of public financial control in the context of economic security of the country: Coll. mater. And the International Forum*. Irpen, University of the SFS of Ukraine, 2019, pp. 114-117.
10. Shchur, R.I., Plets, I.I., and V.V. Matskiv. "Directions for improving the implementation of financial control over the activities of territorial communities." *Financial instruments of sustainable economic development: materials of the III international scientific-practical conference (April 14, 2021)*. Chernivtsi, Chernivtsi National University University, 2021, pp.76-79.

УДК: 330.526.34:35.073.53

doi: 10.15330/apred.2.18.73-85

Малишівський Т.В.¹, Стефінін В.В.²

АДАПТАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ «5 КАПІТАЛІВ» ЩОДО АНАЛІЗУ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НА РІВНІ ГРОМАД

¹Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра управління та бізнес-адміністрування,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76010, Україна,
тел.: +380 95 312 6606,
e-mail: taras.malyshivskyi@pnu.edu.ua,
ORCID ID: 0000-0002-9050-2308

²Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра теоретичної і прикладної економіки,

вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76010, Україна,
тел.: +3800672992171,
e-mail: volodymyr.stefinin@pnu.edu.ua,
ORCID ID: 0000-0002-9115-0068

Анотація. Метою статті є вивчення можливостей створення уніфікованої системи оцінки ресурсного потенціалу на рівні громад шляхом аналізу наявних методик оцінки та адаптації закордонних підходів до оцінки ресурсів на місцевому рівні. Для цього у статті з'ясовано теоретичну суть поняття «ресурсний потенціал територіальної громади» та визначено його складові. Проведено порівняння орієнтовних складових аналітичної частини стратегічних та прогнозних документів територіальних громад у різних методиках. Також проаналізовано наявні методики розробки стратегій соціально-економічного розвитку на місцевому та регіональному рівнях на предмет наявності практичних рекомендацій для громад щодо проведення оцінки ресурсного потенціалу та обґрунтовано необхідність розробки універсального підходу щодо оцінки ресурсного потенціалу громад на прикладі адаптації концепції Джонатана Порріта «5 капіталів».

У процесі дослідження використано методи аналізу, систематизації, групування, та абстрагування. Інформаційну базу наукового дослідження склали наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів та законодавчо-нормативні документи з питань розробки стратегій соціально-економічного розвитку на місцевому та регіональному рівнях.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у адаптації концепції «5 капіталів» Джонатана Порріта до оцінки ресурсного потенціалу на рівні громад.

Зокрема, модельна рамка, яку ми пропонуємо для використання щодо оцінки ресурсного потенціалу на рівні територіальних громад, складатиметься із 7 капіталів (типів ресурсів):

- 1) Природний;
- 2) Людський;
- 3) Соціальний;
- 4) Виробничий;
- 5) Фінансовий;
- 6) Інституційна спроможність органів місцевого самоврядування;
- 7) Інфраструктурна складова.

Одержані результати дослідження можуть бути використані органами місцевої влади при розробці стратегічних та прогнозних документів для територіальних громад. Вважаємо, що використання громадами уніфікованої наукової моделі оцінки ресурсного капіталу сприятиме підвищенню ефективності проведеної оцінки, дозволить громадам порівнювати отримані показники як в часі, так і між різними громадами, та сприятиме кооперуванню громад та інтенсивнішому руху капіталу між ними.

Ключові слова: ресурсний потенціал, місцеве самоврядування, соціально-економічний розвиток, концепція «5 капіталів».

Malyshivskiy T.V.¹, Stefinin V.V.²

ADAPTATION OF THE «5 CAPITAL» CONCEPT FOR THE ANALYSIS OF RESOURCE POTENTIAL AT THE COMMUNITY LEVEL

¹Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Management and Business
Administration,
Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk,
76010, Ukraine,
tel.: +380 95 312 6606,
e-mail: taras.malyshivskiy@pnu.edu.ua,

²Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Theoretical and Applied Economics,
Shevchenka str., 57, Ivano-Frankivsk,
76010, Ukraine,
tel.: +3800672992171,
e-mail: volodymyr.stefinin@pnu.edu.ua,
ORCID ID: 0000-0002-9115-0068

Abstract. The aim of the article is to study the possibilities of creating a unified system of assessment of resource potential at the community level by analyzing existing methods of assessment and adaptation of foreign approaches to the assessment of resources at the local level. To this end, the article clarifies the theoretical essence of the concept of «resource potential of the territorial community» and identifies its components. Approximate components of the analytical part of strategic and forecast documents of amalgamated communities in different methodological documents are compared.

The existing methods of developing socio-economic strategies at the local and regional levels are analyzed for the presence of practical recommendations for communities to assess resource potential; the necessity of developing a universal approach to assessing the resource potential of communities on the example of adapting the concept of Jonathan Porritt's «5 capitals» is substantiated.

The research used methods of analysis, systematization, grouping, and abstraction. The information base of the research consisted of scientific works of domestic and foreign economists and legal documents on the development of strategies for socio-economic development at the local and regional levels.

The scientific novelty of the obtained results is the adaptation of Jonathan Porritt's concept of «5 capitals» to the assessment of resource potential at the community level.

In particular, the model framework we propose for use in assessing resource potential at the level of territorial communities will consist of 7 capitals (types of resources):

1. Natural;
2. Human;
3. Social;
4. Industrial;
5. Financial;
6. Institutional capacity of local governments;
7. Infrastructure component.

The results of the study can be used by local authorities in developing strategic and forecasting documents for local communities. We believe that the use of a unified scientific model of resource capital assessment by communities will increase the effectiveness of the assessment, allow communities to compare indicators both over time and between different communities, and promote community cooperation and more intensive capital movements between them.

Key words: resource potential, local self-government, socio-economic development, the concept of «5 capitals».

Вступ. Якісна розробка стратегії розвитку громад, програм соціально-економічного розвитку та інших планувальних та стратегічних документів на місцевому рівні передбачає наявність якісних та достовірних даних, які можуть слугувати надійною основою для прийняття ефективних управлінських рішень. На жаль, на сьогодні культура прийняття рішень на основі даних (data-driven decision-making process), яка широко використовується у корпоративному світі, не набула широкого застосування у секторі публічного управління, зокрема на рівні місцевого самоврядування [11].

Як результат, ті стратегії розвитку, що були сформовані - не завжди мають в основі якісну аналітичну базу. Відповідно, планування, яке базується на недостовірних та повних даних, а також не має якісної аналітичної обґрунтованості має досить високі шанси бути таким, що не сприятиме соціально-економічному розвитку громад.

Ключовими причинами, чому дана ситуація має місце, є:

- не зацікавленість керівництва громад у якісному довгостроковому прогнозуванні, особливо у сільських громадах;
- відсутність коштів у місцевому бюджеті, які б виділялися на утримання аналітичного відділу у структурі органу місцевого самоврядування;
- відсутність кадрового потенціалу, який би виконував завдання зі збору, обробки та аналізу статистичних даних;
- відсутність культури залучення аналітичних центрів та інших науково-дослідницьких установ та організацій до процесів стратегування та прийняття управлінських рішень.
- відсутність чіткої та уніфікованої методології та шаблонів щодо розробки стратегічних документів, зокрема і щодо оцінки ресурсного потенціалу громади.

Вважаємо, що остання причина є однією із найважливіших сьогодні, адже без відсутності якісної оцінки саме ресурсного потенціалу громади, будь-яке планування її розвитку буде неефективним. Враховуючи військову ситуацію в Україні та необхідність оновлення наявних стратегій / розробки нових уже з урахуванням тих викликів, які виникли в соціально-економічній сфері в результаті неспровокованої війни із російською федерацією, саме зараз виникає об'єктивна необхідність у формуванні уніфікованої системи оцінки ресурсного потенціалу громад. Адже маючи таку систему та розробивши чіткі індикатори із рекомендаціями щодо їх вимірювання та збору даних, ми можемо збільшити частку громад, які проведуть якісний аналіз ресурсів та сформують нові, більш ефективні, стратегії розвитку.

Довоєнний розвиток української економіки характеризувався стабільною стагнацією: зростання частки сировинного та квазі-сировинного експорту, падіння в рейтингу глобальної конкурентоспроможності, відсутність значних потоків залучення прямих іноземних інвестицій тощо [4]. Сьогодні, Україна отримала унікальний, в економічному плані, шанс змінити структуру своєї економіки із сировинно-орієнтованої на промислово-розвинену економіку виробничого типу. Важливою передумова реалізації даного плану, безумовно, є проведення оцінки ресурсного потенціалу на рівні громад, яка в подальшому слугуватиме відправною точкою щодо визначення спеціалізації громад, залучення необхідних додаткових ресурсів та формування чіткої візії довгострокового економічно-соціального розвитку.

Низка питань у контексті питань, пов'язаних із оцінкою ресурсного потенціалу територіальних громад досліджена у парцях таких вчених як Л. Баценко, В. Мантула [1], В. Кузьмин, Х. Сусяк [3], І. Чикало [10], Ю. Якименко, А. Рачок [11] та інших.

Зокрема, в працях вищенаведених дослідників сформовано хорошу теоретичну базу щодо питань, пов'язаних із оцінкою ресурсного потенціалу територіальних громад.

Проте, ряд питань і досі залишається актуальним. Зокрема, станом на сьогодні ключова проблема полягає у відсутності уніфікованого підходу щодо оцінки ресурсного потенціалу. Як результат - не існує єдиної універсальної системи індикаторів оцінки ресурсного потенціалу, яку б використовували громади в процесі розробки стратегічних документів.

Постановка завдання. Мета даного дослідження полягає у вивченні можливостей створення уніфікованої системи оцінки ресурсного потенціалу на рівні

громад шляхом аналізу наявних методик оцінки та адаптації закордонних підходів до оцінки ресурсів на місцевому рівні.

Поставлена мета зумовлює необхідність вирішення кількох принципових питань: з'ясування теоретичної суті поняття «ресурсний потенціал територіальної громади», та визначення його складових; оцінка наявних методик розробки стратегій соціально-економічного розвитку на місцевому та регіональному рівнях на предмет наявності практичних рекомендацій для громад щодо проведення оцінки ресурсного потенціалу; обґрунтування необхідності розробки універсального підходу щодо оцінки ресурсного потенціалу громад на прикладі адаптації концепції Джонатана Порріта «5 капіталів».

Результати. Ресурсний потенціал громади - це комплексна категорія, щодо якої в науковому світі не сформувався єдиного підходу.

Зокрема, за однією концепцією - ресурсний потенціал території прирівнюють до поняття національне багатство, за іншою - це частина економічного потенціалу, призначеного для задоволення потреб суспільства [1].

Ми дотримуємось погляду Чикало І.В., та трактуємо ресурсний потенціал громади як сукупність ресурсів, що є у власності або розпорядженні територіальної громади, а також джерел та засобів їх відтворення, які визначають спроможність громади, відіграючи основну роль у визначенні детермінант її соціально-економічного розвитку [10].

Варто зауважити, що дане визначення акцентує увагу на тому, що саме ресурсний потенціал громади є ключовим детермінантом її соціального-економічного розвитку, адже саме відштовхуючись від наявності тих чи інших ресурсів, громада формує свою спеціалізацію.

Ресурсний потенціал, відповідно до напрямів використання, поділяється на:

- експлуатаційний потенціал - використовується в даний час частина можливостей соціально-економічної системи;
- інвестиційний потенціал – частина соціально-економічної системи, яка може і повинна бути задіяна для досягнення визначених цілей, що включає всі можливі напрямки інвестицій в умовах оптимальної діяльності економічної системи, тобто при відсутності обмежень на її діяльність;
- резервний потенціал – невикористана в даний час і в найближчому майбутньому частина потенціалу соціально-економічної системи [1].

З точки зору актуальності, саме інвестиційний потенціал викликає найбільшу зацікавленість. Оскільки, для того, щоб на території громади був потенціал до генерації високого рівня доходу, необхідно щоб усі ресурси, які можуть бути задіяні - були задіяні.

Також, ми пропонуємо поділяти ресурси на постійні (фіксовані) та змінні.

Постійні або ж фіксовані - це ресурси, обсяги яких не здатні збільшуватись у короткостроковому періоді. Сюди ми відносимо певні стійкі величини та обсяги вичерпних ресурсів: адміністративно-територіальна площа громади, обсяги корисних копалин, що залягають у надрах на території громади, обсяги водного фонду тощо.

Варто розуміти, що теоретично - ці ресурси можуть бути змінені у довгостроковому періоді - відкриття нових покладів корисних копалин, створення штучних водойм, насадження нових лісових масивів тощо.

Постійні ресурси є такими, на які ми не впливаємо та яких не формуємо, а тільки використовуємо.

Змінні ресурси - це ресурси, обсяги яких можуть коливатися у короткостроковому періоді. Сюди відносимо обсяги доступних кредитних ресурсів, кількість випускників

вищих навчальних закладів за певною спеціалізацією, кількість безробітних, частку економічно-активного населення в загальній структурі тощо.

Громада, в особі органу місцевого самоврядування, може впливати на обсяги даних ресурсів та коригувати їх у тому напрямку, у якому потрібно. Як приклад, якщо громада планує розвивати сектор ІТ на території, то вона може профінансувати навчання для студентів у напрямку ІТ. Як результат, за 4-5 років частка ІТ-спеціалістів у структурі економічно-активного населення зросте, що відкриє новий потенціал для економічного зростання.

Слід розуміти, що ресурсний потенціал території - це не стала величина. Розвиток науки та техніки, використання нових методів освіти, глобалізаційні процеси - це ті чинники, які кожної миті змінюють ресурсний потенціал не тільки на рівні громад, а на рівні глобальному. Відповідно, громадам необхідно постійно тримати «руку на пульсі» того, яким ресурсним потенціалом вони володіють [3].

Також, відповідно до «Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади» затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України №75 від 30.03.2016, «система прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади включає:

- стратегію розвитку об'єднаної територіальної громади;
- план (програму) соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади;
- інші довгострокові, середньострокові та короткострокові прогнозні і програмні документи, в яких відповідно до соціально-економічних та суспільно-політичних процесів, що відбуваються в державі та відповідному регіоні, з урахуванням впливу зовнішніх та внутрішніх факторів і очікуваних тенденцій визначаються цілі і пріоритети соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади та заходи, які необхідно здійснити для їх досягнення» [9].

Відповідно, територіальним громадам необхідно з певною періодичністю здійснювати оцінку власного ресурсного потенціалу, як задля оцінки його динаміки, так і для використання в аналітичній частині у своїх прогнозних та програмних документах.

Оцінка ресурсного потенціалу громади - це аналіз наявності та доступності на території громади наявних видів ресурсів та порівняння отриманих результатів із певними критеріями (бажаним ресурсним потенціалом громади). Варто розуміти, що в результаті того, що кожна територіальна громада по своєму унікальна в плані територіально-географічного розміщення, а також - в плані визначення економічної спеціалізації, для кожної громади необхідно сформулювати власну оцінку бажаного ресурсного потенціалу.

У підсумку, громади, отримавши дані оцінки та порівнявши їх з бажаними показниками чіткіше розумітимуть, яких ресурсів їм не вистачає та зможуть ефективніше працювати над їх залученням.

На рівні держави, існує низка документів, метою яких є надання практичних та методичних рекомендацій органам місцевого самоврядування щодо розробки прогнозних та стратегічних документів. До таких документів включають:

- Методичні рекомендації щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади, затверджених наказом Міністерства регіонального

розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України №75 від 30.03.2016 [9];

- Методика розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, затвердженої наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України №79 від 31.03.2016 [6];
- Методичні рекомендації щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, розроблених Міністерством розвитку громад та територій України, 2021 р. [8];
- Методичні рекомендації у сфері місцевого економічного розвитку «Порядок розроблення стратегії розвитку територіальної громади», розроблених Асоціацією міст України [7].

В усіх вищенаведених документах, в структурі стратегії / плану соціально-економічного розвитку виділяється аналітична частина, хоча за своїм наповненням, ці частини відрізняються в різних документах (Табл. 1).

Аналізуючи таблицю 1, ми спостерігаємо те, що для кожного документу притаманні як і загальні складові (демографія, інфраструктура, природно-ресурсний потенціал тощо), так і виключно ті, які зустрічаються в тому чи іншому документі (органи самоорганізації населення, ландшафтні особливості рельєфу тощо). Це вказує на те, що справді не існує єдиного підходу до оцінки ресурсного потенціалу громади та її поточного соціально-економічного стану.

Також, варто зауважити, що тільки в одному із трьох документів (Методичні рекомендації щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад) є орієнтовний перелік індикаторів того, яким чином можна оцінити наявність ресурсів на території громади. Проте, на наш погляд, наведений перелік індикаторів не є вичерпним та не в повній мірі здатен описати реальний ресурсний потенціал територіальної громади.

Порівняння орієнтовних складових аналітичної частини стратегічних та прогнозних документів територіальних громад у різних методиках

Table 1

Comparison of approximate components of the analytical part of strategic and forecast documents of amalgamated communities in different methodological documents

Назва методики / рекомендацій	Орієнтовна складова аналітичної частини стратегічних та прогнозних документів територіальних громад
1	2
<p>Методичні рекомендації щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади</p>	<ul style="list-style-type: none"> - географічне розташування об'єднаної територіальної громади, опис суміжних територій; - демографічна ситуація, ринок праці об'єднаної територіальної громади; - фінансово-бюджетна ситуація об'єднаної територіальної громади; - наявна інфраструктура об'єднаної територіальної громади (транспортна, екологічна, енергетична, виробнича, соціальна тощо); - динаміка та особливості соціально-економічного розвитку за останні п'ять років, у тому числі, стан використання природного, ресурсного, виробничого, науково-технічного потенціалу, розвитку малого і середнього підприємництва, зайнятості населення, задоволення населення товарами і послугами, доступу суб'єктів підприємництва до кредитів та інвестицій, екологічну ситуацію об'єднаної територіальної громади тощо; - інші дані, визначені відповідальним розробником, як необхідні для проведення аналізу стану розвитку об'єднаної територіальної громади.
<p>Методика розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації</p>	<ul style="list-style-type: none"> - географічне розташування, суміжні території; - ландшафтні особливості рельєфу, характеристика ґрунтів та гідрологія; - природно-ресурсний потенціал, кліматичні умови; - адміністративно-територіальний поділ та формування об'єднаних територіальних громад; - наявність містобудівної документації на рівні регіону; - демографічна ситуація, ринок праці; - інфраструктура (транспортна, екологічна, енергетична, промислова, зв'язок, соціальна); - особливості економічного розвитку в динаміці за останні п'ять років та у розрізі видів та підвидів економічної діяльності; - стан сфери досліджень та інновацій; - розвиток підприємницького середовища; - перелік видів економічної діяльності, які мають інноваційний потенціал, з урахуванням конкурентних переваг регіону (з відповідним обґрунтуванням); - розвиток міст та сільських територій; - екологічна ситуація; - фінансово-бюджетна ситуація; - урахування гендерного компонента в програмах економічного та соціального розвитку з урахуванням актуальних потреб галузей і регіонів; - результати проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації діючої регіональної стратегії.

1	2
Методичні рекомендації щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад	<ul style="list-style-type: none"> - історичний розвиток; - географічне розташування; природно-ресурсний потенціал; - характеристика населення та трудових ресурсів; - наявна інфраструктура (транспортна, житлово-комунальна, поштова та зв'язок, соціальна, торгівлі та послуг, туристична); - містобудівна документація; - економічний розвиток; - фінансовий стан та бюджет територіальної громади; - органи управління громадою; - органи самоорганізації населення та громадських об'єднань; - результати опитування заінтересованих сторін; - інше.
Методичні рекомендації у сфері місцевого економічного розвитку «Порядок розроблення стратегії розвитку територіальної громади»	<ul style="list-style-type: none"> - вступ; - загальна характеристика громади; - земельні та природні ресурси; - населення та трудові ресурси; - економіка громади; - фінансовий стан та бюджет громади; - житлово-комунальне господарство; - соціальна інфраструктура; - транспортна інфраструктура та зв'язок; - інфраструктура торгівлі та послуг; - стан довкілля.

Сформовано авторами на основі [6-9]

Відповідно, одним із найважливіших завдань сьогодення у науковому світі мала б стати розробка системи складових та індикаторів оцінки ресурсного потенціалу територіальних громад. Вважаємо, що розробка такої системи матиме низку позитивних наслідків в контексті післявоєнного відновлення, зокрема:

- можливість порівняння ресурсного потенціалу в динаміці та відслідковування прогресу в межах громади;
- порівняння ресурсних потенціалів між громадами, що дозволить територіальним громадам ефективніше кооперуватися та реалізовувати спільні проекти / програми;
- зростання рівня інвестиційної привабливості, оскільки інвестори краще розумітимуть ресурсний потенціал громади;
- зростання частки задіяності ресурсів що, потенційно, здатне генерувати більші обсяги доходу на території. Як наслідок, зростання рівня добробуту для населення та надходжень до місцевого бюджету;
- розробка більш якісних та ефективних стратегій розвитку / програм соціально-економічного розвитку, що сприятиме швидкому економічному зростанню та побудові тієї економічної системи на території громади, яка здатна генерувати високий рівень доходу та є сталою.

Для формування уніфікованої системи оцінки ресурсного потенціалу громад, ми пропонуємо адаптувати концепцію Джонатана Порітта «5 капіталів» для використання її на рівні громад.

Модель «П'яти капіталів» була розроблена організацією, відомою як Форум майбутнього, заснованою британським гуру екології Джонатаном Порріттом [12].

Дана модель забезпечує основу для розуміння стійкості (сталості) суб'єктів господарювання з точки зору економічної концепції створення багатства або «капіталу».

Модель виділяє 5 основних «видів» капіталу [12]:

1) Природний капітал - це будь-який запас або потік енергії та матеріалів, які беруть участь у виробництві товарів та послуг. Даний вид капіталів включає:

ресурси - відновлювані та невідновлювані матеріали;

стоки - які поглинають, нейтралізують або переробляють відходи;

процеси - наприклад, регулювання клімату, тощо.

2) Людський капітал складається зі здоров'я, знань, навичок та мотивації людей - ключових складових продуктивної роботи. Збільшення людського капіталу через освіту та навчання визначається центральним для формування процвітаючої економіки.

3) Соціальний капітал стосується інституцій, які допомагають підтримувати та розвивати людський капітал у партнерстві з іншими; наприклад сім'ї, громади, підприємства, профспілки, школи та волонтерські організації.

4) Виробничий капітал включає матеріальні блага або основні засоби, які сприяють виробничому процесу, а не є самим продуктом, наприклад інструменти, машини та споруди.

5) Фінансовий капітал відіграє важливу роль у нашій економіці, дозволяючи володіти та торгувати іншими типами капіталу. Але, на відміну від інших типів, він сам по собі не має реальної вартості, а репрезентує природний, людський, соціальний або виробничий капітал; наприклад акції, облігації, ф'ючерси тощо.

Варто розуміти, що дана концепція розроблялася для використання у приватному секторі для оцінки окремих компаній. Відповідно, з метою використання цієї концепції для оцінки громад необхідно провести адаптацію. Зокрема, важливо додати елементи, якими володіють громади як суб'єкти публічного управління.

Ми пропонуємо доповнити дану концепцію ще двома видами капіталу:

- інституційна спроможність органів місцевого самоврядування;

- наявна інфраструктура.

Інституційна спроможність органів місцевого самоврядування - це здатність органів місцевого самоврядування ефективно управляти соціально-економічним розвитком громад. Дана складова - це комплексна категорія, яка включає в себе низку спроможностей: спроможність щодо залучення інвестицій, спроможність щодо формування політик економічного розвитку, маркетинг та промоція громади на всеукраїнському та міжнародному рівнях тощо. Дана складова є надзвичайно важливою, адже саме від діяльності органу місцевого самоврядування залежить те, яким буде вектор розвитку громади.

Зокрема, в межах концепції місцевого економічного розвитку, органам місцевого самоврядування відводиться ключова роль. Саме керівні органи громад виступають архітекторами економічного розвитку таких громад, оскільки вони володіють набором методів, механізмів та важелів, якими можуть впливати на розвиток соціально-економічних систем у своїх громадах [5]. Як наслідок, низький рівень інституційної спроможності органу місцевого самоврядування ставить під загрозу економічний розвиток громади та може навіть призвести до економічного занепаду території. Саме тому, оцінка даного капіталу повинна стати однією зі складових даної концепції, адже саме від рівня інституційної спроможності органу місцевого самоврядування залежить вектор та динаміка розвитку громади. А проведення незалежної оцінки даного капіталу

дозволить виявити слабкі сторони в системі управління громадою та надасть можливість їх усунення.

Інфраструктура - це «сукупність специфічних форм, методів і процесів, а також різноманітних споруд та комунікацій, що забезпечують загальні умови і нормальне функціонування економічної, соціальної, екологічної та інших галузей життєдіяльності суспільства, його відтворення і розвиток» [2].

Інфраструктура теж виступає комплексною категорією, яка складається з наступних складових:

- транспортна;
- житлово-комунальна;
- поштова та зв'язок;
- соціальна;
- торгівлі та послуг;
- туристична;
- екологічна;
- енергетична;
- промислова;
- виробнича.

В контексті громад, інфраструктура в основному виступає як суспільне благо, адже за кошти місцевого бюджету утримуються дороги, шляхопроводи, мости, публічні простори тощо. Відповідно, наявна інфраструктура теж є своєрідним капіталом, який є водночас як одним із складових виробничого процесу, так і індикатором соціально-економічного розвитку громади. Саме тому, інфраструктура є досить цікавою категорією, адже з однієї сторони вона перебуває в залежності від фінансового капіталу та загалом економічного становища громади, а з іншого - вона є важливою складовою виробничого процесу, важливим індикатором інвестиційної привабливості, формує привабливість території як місця для проживання населення.

Вважаємо, що таке дуальне становище такого капіталу як «інфраструктура» вказує на його важливість, а тому його включення до даної моделі є обов'язковою.

Висновки. Оцінка ресурсного потенціалу громади - це важливий процес, адже саме від нього залежить наскільки якісно буде сформовано стратегію розвитку громади, її план соціально-економічного розвитку чи будь-який інший стратегічний документ.

Станом на сьогодні, в Україні не існує єдиного підходу до оцінки ресурсного потенціалу громад, а відповідно - кожна громада по своєму трактує цей процес. Як наслідок, оцінка ресурсного потенціалу не завжди виходить об'єктивною та достовірною, а також - не може використовуватися для порівняння між громадами.

Наявні документи, що повинні надати громадам методичну допомогу в процесі розробки стратегічних документів в основному надають тільки перелік тих сфер (в тому числі і ресурсів), які б було варто оцінити. Проте, чітко переліку індикаторів із посиланням на джерела, де їх можна отримати - немає.

Саме тому, ми пропонуємо розробити нову уніфіковану модель оцінки ресурсного потенціалу громад та систему індикаторів, які б дозволити якісно та в повній мірі оцінити наявність тих чи інших ресурсів на території громади.

За основу ми пропонуємо взяти модель «5 капіталів» Джонатана Порріта та адаптувати її до використання в умовах громад.

Таким чином, модельна рамка, яку ми пропонуємо для використання щодо оцінки ресурсного потенціалу на рівні територіальних громад, складатиметься із 7 капіталів:

- 1) Природний;
- 2) Людський;
- 3) Соціальний;

- 4) Виробничий;
- 5) Фінансовий;
- 6) Інституційна спроможність органів місцевого самоврядування;
- 7) Інфраструктурна складова.

Вважаємо, що використання громадами уніфікованої наукової моделі оцінки ресурсного капіталу сприятиме підвищенню ефективності проведеної оцінки, дозволить громадам порівнювати отримані показники як в часі, так і між різними громадами, та сприятиме кооперуванню громад та інтенсивнішому руху капіталу між ними.

1. Баченко Л., Мантула В. Оцінка ресурсного потенціалу об'єднаної територіальної громади. *European Journal of economics and management*, 2019. № 1 (5). С. 242-255. URL: <https://cutt.ly/wKpgrsX>. (дата звернення: 17.05.2022 р.)
2. Енциклопедія сучасної України. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=12489. (дата звернення: 17.05.2022 р.)
3. Кузьмін В. М., Сусяк Х. В. Структурування потенціалу територіальної громади. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 11. С. 177-180. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_11_42. (дата звернення: 17.05.2022 р.)
4. Малишівський Т. В., Стефінін В. В. Система інструментів інвестиційної політики на місцевому рівні: теоретичний аспект. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: науковий журнал*. Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2021. Вип. 17. Т. 1. С.173-183
5. Малишівський Т. В., Стефінін В. В. Управління економічним розвитком громади крізь призму концепції «місцевого економічного розвитку». *Науковий вісник Одеського національного економічного університету: зб. наук. пр.*, 2021. N1-2 (278-279). С. 66-75.
6. Методика розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, затвердженої наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України №79 від 31.03.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16#Text>. (дата звернення: 24.05.2022 р.)
7. Методичні рекомендації у сфері місцевого економічного розвитку «Порядок розроблення стратегії розвитку територіальної громади». Асоціація міст України. URL: https://auc.org.ua/sites/default/files/library/metodyka_mer_new.pdf. (дата звернення: 24.05.2022 р.)
8. Методичні рекомендації щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегії розвитку територіальних громад. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://cutt.ly/aKrgos6>. (дата звернення: 24.05.2022 р.)
9. Методичні рекомендації щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади» затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України №75 від 30.03.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0075858-16#Text>. (дата звернення: 24.05.2022 р.)
10. Чикало І. В. Управління ресурсним потенціалом об'єднаних територіальних громад на засадах стратегічного підходу. *Причорноморські економічні студії*, 2018. Вип. 36(1). С. 93-98. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_36\(1\)_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_36(1)_21). (дата звернення: 17.05.2022 р.)
11. Якименко Ю., Рачок А. Аналітичні центри сьогодні й завтра: погляд з України. Разумков центр. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/analitichni-tsentry-sogodni-i-zavtra-pogliad-z-ukrainy>. (дата звернення: 01.06.2022 р.)
12. The Five Capitals - a framework for sustainability. Forum for the future. URL: <https://www.forumforthefuture.org/the-five-capitals>. (дата звернення: 17.05.2022 р.)

References

1. Batsenko, L., and V.Mantula. «Assessment of the resource potential of the united territorial community». *European Journal of Economics and Management*, no. 1 (5), 2019, cutt.ly/wKpgrsX. Accessed 17 May. 2022.
2. Encyclopedia of modern Ukraine, esu.com.ua/search_articles.php?id=12489. Accessed 17 May. 2022.
3. Kuzmin, V. M., and H. V.Susyak. «Structuring the potential of the territorial community». *Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Economics and Management*, no. 11, 2015/ Vernadsky National Library of Ukraine, nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_11_42. Accessed 17 May. 2022.

4. Malyshevskiy, T. V., and V. V. Stefinin. «The system of investment policy instruments at the local level: a theoretical aspect.» *The actual problems of regional economy development*, no. 5 (145), 2020. DOI: 10.15330/apred.1.17.173-183
5. Malyshevskiy, T. V., and V. V. Stefinin. «Management of community economic development through the prism of the concept of «local economic development.» *Scientific Bulletin of Odessa National University of Economics*, no. 1-2 (278-279), 2021. DOI: 10.32680/2409-9260-2021-1-2-278-279-66-75
6. Methods of developing, monitoring and evaluating the effectiveness of regional development strategies and action plans for their implementation, approved by the order of the Ministry of Regional Development, Construction and Housing of Ukraine №79 from 31.03.2016. The Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16#Text. Accessed 24 May. 2022.
7. Methodical recommendations in the field of local economic development «Procedure for developing a strategy for the development of the territorial community.» Association of Ukrainian Cities, auc.org.ua/sites/default/files/library/metodyka_mer_new.pdf. Accessed 24 May. 2022.
8. Methodical recommendations on the procedure for developing, approving, implementing, monitoring and evaluating the implementation of development strategies of territorial communities. Ministry of Development of Communities and Territories of Ukraine, cutt.ly/aKpgos6. Accessed 24 May. 2022.
9. Methodical recommendations on the formation and implementation of forecast and program documents of socio-economic development of the united territorial community «approved by the order of the Ministry of Regional Development, Construction and Housing of Ukraine №75 from 30.03.2016. The Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0075858-16#Text. Accessed 24 May. 2022.
10. Chykalo, I. V. «Management of resource potential of united territorial communities on the basis of strategic approach». *Black Sea Economic Studies*, no. 36, 2018. Vernadsky National Library of Ukraine, nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_36(1)_21. Accessed 17 May. 2022.
11. Yakymenko, Yu., and A. Rachok. «Analytical centers today and tomorrow: a view from Ukraine.» Razumkov, razumkov.org.ua/statti/analitichni-tsentry-sogodni-i-zavtra-pogliad-z-ukrainy. Accessed 1 Jun. 2022.
12. «The Five Capitals - a framework for sustainability». Forum for the future, /www.forumforthefuture.org/the-five-capitals. Accessed 17 May. 2022.

УДК 332.02:334.01

doi: 10.15330/apred.2.18.85-94

Ємець О.І.

ПІДПРИЄМНИЦЬКА ІНІЦІАТИВА ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В РЕГІОНІ

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра теоретичної і прикладної економіки,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76018, Україна,
тел .: +380979040894,
e-mail: olaif2005@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0003-1338-2880

Анотація. Тема статті «Підприємницька ініціатива як чинник розвитку бізнесу в регіоні». Метою статті є проаналізувати стан розвитку бізнесу в регіоні, виявити чинники, що перешкоджають відновленню бізнесу, проаналізувати приклади підприємницьких ініціатив в регіоні – Pizza Veterano, створення шелтерів, систематизувати чинники, що впливають на розвиток бізнесу в умовах війни, за допомогою опитування виявити потреби бізнесу воєнного часу.

При вирішенні поставлених завдань нами використано ряд методів дослідження: аналізу, синтезу та порівняння щодо особливостей розвитку бізнесу з урахуванням регіонального контексту.